

דרכי דניאל

פרשת פינחס
תמוז תשפ"ד

לע"נ הבחור הקדוש דניאל ויפליך הי"ד

"פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר... הָשִׁיב אֶת חַמְתֵּי מַעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְלֹא כָלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר כה, יא)
וכי השיב פנחס חמתו של הקב"ה והרי כתוב "ויהיו המתים במגיפה ארבעה ועשרים אלף?"
אלא וודאי ברור הדבר שלא מת אף אחד מישראל, אלא שכאשר באו הערב רב והתחתנו עם שבט שמעון והולידו בנים, חלק מתו בעגל, וחלק מתו כאן במגיפה.
וזה הביאור "ויהיו המתים במגיפה" שמתחילה היו בבחינת מתים כי רשעים היו, ולכן פנחס השיב את חמתו "מעל בני ישראל", אבל מעל הערב רב לא השיב.

"לִכֵּן אָמַר ה' נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם" (כה, יב)

פנחס זה אליהו הנביא, כנאמר בגמרא (ב"מ ק"ד:), וברכו הקב"ה שלא ימות, לפי שנתן לו שלום בד' יסודות הגוף, שהם עפר, אש, אויר – רוח, ומים. ובזמן שיש שלום ביניהם אין אדם מת.
וכשפנחס נעשה אליהו פשט מעליו ג' יסודות הגוף, ונשאר עם יסוד הרוח שהוא יסוד המלאכים, כמו שכתוב "עושה מלאכיו רוחות", ורמז לכך כי פינחס עולה בגימטריא 208, ואליהו בגימטריא 52, שהוא אחד חלקי ארבע מפנחס, כנגד יסוד הרוח שהוא רבע מארבע היסודות. ובזמן שמגיע אליהו לברית מילה מופיע כמלאך שאינו מחויב במצוות, ולכן יכול להגיע אפילו בשבת, אבל בזמן הגאולה ישוב לגופו הטהור ואז לא יכול להגיע בשבת מחמת איסור תחומין. (עירובין מג:)

"וְתִפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ... וַיִּהְיוּ לְנֶס... וּבְנֵי קָרַח לֹא מָתוּ" (במדבר כו, י-יא)

יש לומר שכיון שנבלעו קורח ועדתו נמצאו בניו עומדים על נס, שנתבצר להם מקום גבוה, ואף שנבלעו לא מתו, ואמרו שירה "שיר מזמור לבני קרח למנצח על מחלת... וחיי לשאול הגיעו... נחשבת עם יורדי בור" (תהילים פח:). שהתפללו להקב"ה שיזכו לינצל מתוך הבליעה... ומחל להם הקב"ה שנאמר "על מחלת" שזה לשון מחילה.

ומה זכות הייתה בידם שיינצלו? שבשעה שהיו יושבים אצל אביהם הגיע משה לאביהם בשביל לפתוח בדברי שלום, אמרו מוטב שנעמוד מפני משה שנאמר "מפני שיבה תקום", באותה שעה הרחישו ליבם לתשובה, כנאמר (תהילים מה:): "למנצח... לבני קרח... רחש ליבי דבר טוב" זהו הרהור תשובה שבזכותו ניצלו.
(עפ"י חפץ חיים, שער הזכירה פרק יז)

"לְאֶזְנֵי מְשַׁפַּחַת הָאָזְנִי לְעֵרֵי מְשַׁפַּחַת הָעֵרִי" (במדבר כו, טז)

וכתב רש"י 'אומר אני שזו משפחת אצבון'.

רבים תמהו מה שייכות בין זה לזה? ויש לבאר בדרך רמז עפ"י מה שאמרו חז"ל בכתובות (ה): מדוע נבראו אצבעותיו של אדם משופות כיתדות, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעותיו באזניו, כנאמר "ויתד תהיה לך על אזניך" – זה האוזן, שע"י האצבע שישים באזנו לא ישמע דבר רע. (השל"ה)

ויש להוסיף על ביאור זה – שכיוון ששבט גד היה בשכנות עם שבט ראובן שהיה בהם רשעים כדתן ואבירם, על כן היה קרוי אז אצבון, שהיה מניח אצבעו באזניו כדי שלא ישמע דיבורם ולא ילמד ממעשיהם הרעים, אבל אחר שנסתלקו ומתו הרשעים שבהם בעדת קרח, ונשארו רק הצדיקים על כן הסיר אצבעו מאזניו, ונקרא "אזני" שהוא 'אוזן שומעת תוכחת מוסר'.

(תורת משה – לחת"ס)

"וְנִתְּתָהּ מִהוֹדֶךָ עָלָיו" (במדבר כו, כ)

זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה אוי לה לאותה בושא אוי לה לאותה כלימה

א. מדוע דווקא הזקנים שבאותו הדור אמרו דבר זה, לפי שהם הכירו את משה בצעירותו וכבר בגיל צעיר משה היה גדול מיהושע.

והטעם שמשה העביר ליהושע את ההנהגה, כתב רש"י במסכת אבות, לפי שהיה ממית עצמו מנעוריו באוהלי החכמה וקנה שם טוב בעולם. (קול אליהו)

ב. עפ"י הנאמר 'ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האוהל' שהיה יהושע מסדר את הספסלים בבית מדרשו של משה, כמבואר במדרש (מדרש רבה כא, יד). והנה כשראו הזקנים את פני יהושע שהבהיקו כאור הלבנה הבינו כי בשימוש החכמים זכה לדרגה נעלה מהם ומחמת שהתביישו לסדר הספסלים לא זכו למדרגה נעלה זו, על כן אמרו אוי לה לאותה בושא, כי מחמת הבושא שהתביישו כל השנים לסדר ספסלי בית המדרש הפסידו מדרגה כה נעלה. (החיד"א)

"עֶלְתַּת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ" (במדבר כח, י)

מדוע הדגיש הפסוק "עלת שבת בשבתו"? וכמו כן מדוע בשבת אין מביאים קרבן חטאת כאשר מביאים בשאר מועדים?

אלא אמרו חז"ל (ירושלמי סוף יומא) שעולה מכפרת על הרהור הלב ואילו חטאת מכפרת על מעשה חטא, לכן בשבת שאדם נמנע מעשיית מלאכה אין מצוי שיבוא לידי מעשה של חטא, אבל הרהור מותר בשבת בכל דברי הרשות, ולכן מצוי שיגיע לידי הרהור עבירה בשבת.

וזהו שהדגיש הכתוב "עלת שבת בשבתו", על הרהור עבירה שהרהר בשבת. אבל במועדים שמותר בהם עשיית אוכל נפש, עלול להגיע לידי עשיית מעשה של חטא ולכן מביא קרבן חטאת. (משך חכמה)